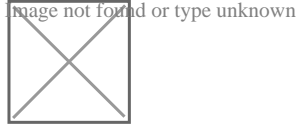

Η πνευματική τελειότητα στο έργο της ποιμαντικής διακονίας

/ [Πεμπτούσια](#)

Το κεντρικό ζήτημα στο ποιμαντικό έργο είναι ασφαλώς η εύρεση της βέλτιστης κατά Θεόν μεθόδου προσέγγισης του ποιμνίου από την πλευρά του ποιμένα. Η μελέτη του κ. Δημήτρη Τσιολακίδη (προηγούμενο άρθρο: www.rempitousia.gr/?p=68164), για τη σύνδεση της Νηπτικής Παράδοσης με την Ποιμαντική Ψυχολογία, παρουσιάζει στο σημερινό απόσπασμά της ορισμένες κρίσιμες πτυχές αυτού του ζητήματος.

Στην προσέγγιση που ακολουθεί είναι διάχυτη η προτροπή για «αποδογματισμό» στον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ ποιμένα-θεραπευτή και ποιμαινόμενου. Συγκεκριμένα η εξέταση της αμαρτητικής κατάστασης ενεργείται πέρα από τις θεολογικές κατηγοριοποιήσεις και επέκεινα της παραδοσιακής ποιμαντικής στάσης. Η μέθοδος που εφαρμόζεται δεν κινείται στα όρια της άρνησης ή προσαρμογής στα κοσμικά δεδομένα αλλά αφουγκραζόμενη το πολιτισμικό επίσης γίνεσθαι τελεί το υπαρξιακό χρέος να κρατήσει ζωντανό το μήνυμα της ενσάρκωσης για όποιον πάσχει αγωνιά και το αναζητεί.

Η ευχή της κεφαλοκλισίας ξεκινά με τα ακόλουθα λόγια: «Ο Θεός, ο μόνος αγαθός και εύσπλαχνος, ο εν υψηλοίς κατοικών και τα ταπεινά εφορών, έπιδε ευσπλάχνω όμματι επί πάντα τον λαόν σου και φύλαξον αυτόν και αξίωσον πάντας ημάς ακατακρίτως μετασχείν των ζωοποιών σου τούτων μυστηρίων...». Ενδεχομένως στα λόγια ο μόνος -αγαθός και εύσπλαχνος-, -και ακατακρίτως μετασχείν των ζωοποιών σου τούτων μυστηρίων-, να εκφράζεται με αποκαλυπτικό τρόπο αυτό που ο π. Φιλόθεος Φάρος στο πόνημά του «Ο Διάλογος», [119] θέτει εξ αρχής ως προϋπόθεση ουσιαστικής ποιμαντικής διακονίας. (Στην εξέλιξη της σκέψεώς μας θα προσπαθήσουμε να αιτιολογήσουμε αυτή την υπόνοια).

Τοποθετώντας το θέμα στη διατύπωση του ερωτήματος που κάποτε τέθηκε στον Αββά Θεωνά για τη διαφορά μεταξύ Χάρης και νόμου, τονίζει πως η απάντηση υπαγορεύεται από τη βιωματική βάση της πνευματικής ωριμότητας αυτού που πρόκειται να απαντήσει. Στη συνέχεια παραθέτει το περιστατικό που συνέβη μεταξύ του Μακαρίου του Αιγυπτίου και ενός μαθητή του, με έναν ειδωλολάτρη ιερέα. Αυτό που ενδιαφέρει στην προβληματική μας είναι η τροπή που έλαβε το συμβάν και οι αιτίες που συνηγόρησαν στην εξέλιξή της. Η ανάβαση των δύο πρώτων σε ένα βουνό, έφερε τον μαθητή που προηγούνταν της πορείας κατά μέτωπο με τον τελετουργό των ειδώλων. Βλέποντάς τον ο μαθητής να κινείται ταχέως έχοντας επωμισθεί ένα κούτσουρο του απευθύνηκε: «'Που πας τόσο βιαστικά διάολε;'» [120]

Αυτό προκάλεσε τη βίαιη αντίδραση του ειδωλολάτρη ιερέα που μετά από άγριο ξυλοκόπημα άφησε τον επικριτή του ημιθανή. Λίγο αργότερα όταν συναντήθηκε με τον Μακάριο, αυτός βλέποντάς τον έτσι επιφορτισμένο αποφάνθηκε: «'Να σαι καλά άνθρωπε του μόχθου, να σαι καλά'». Καθώς ο έκπληκτος ειδωλολάτρης ιερέας ρώτησε να μάθει ποιος ήταν ο λόγος που έγινε αποδέκτης μιας τέτοιας ευχής, ο Μακάριος του απάντησε ότι αυτό το έκανε επειδή τον είδε να πασχίζει φιλότιμα δίχως να γνωρίζει ποιος είναι ο προορισμός του. Αυτό προκάλεσε τη μεταστροφή του συνομιλητή του που είδε στο πρόσωπο του Μακαρίου ένα αληθινό δούλο του Θεού και αφού τον ακολούθησε έγινε μοναχός.

Η μικρή αυτή ιστορία μας αποκαλύπτει ότι ο γέροντας σε αντίθεση με το μαθητή του είχε τη συνείδηση και τη βιωματική γνώση πως αληθινά αγαθός και πραγματικά εύσπλαχνος είναι ο Θεός, αφού μόνο αυτός επαινεί τον δίκαιο και δεν καταδικάζει τον άδικο. «Είχε την επιθυμία να φθάσει στην πληρότητα της αγάπης, που δείχνει έλεος για καθετί». [121] Και ακόμα είχε την επίγνωση ότι ο λόγος κατακρίσεως δε στερεί την κοινωνία μόνο με το Θεό αλλά καταστρέφει και τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Έστω και αν αντιστρέψουμε τους όρους αυτής της συνάφειας η κατάληξη παραμένει πάντα ίδια. Στη στάση του Μακαρίου ο π. Φάρος

διακρίνει τα χαρακτηριστικά της πνευματικής τελειότητας, που αποκαλύπτονται στο σεβασμό προς την εικόνα Θεού, ενώ στο κατά Μακάριον διαλέγεσθαι πέρα από την τεχνική που προϋποθέτει, αναγνωρίζεται πως ο διάλογος είναι ουσία.

Φορέας και ικανός διαχειριστής μιας τέτοιας ουσίας οφείλει να είναι ο κάθε ποιμένας. Η ουσία όμως αυτή μορφοποιείται από μέσα προς τα έξω ως εσωτερικός διάλογος αρχικά και εκτυλίσσεται στο εργαστήρι της ωριμότητας που λέγεται ταμείο. Το νόημα της θεραπευτικής επαφής του ποιμένα προς τον πιστό βρίσκεται στην ποιότητα του μεταξύ τους διαλόγου, την οποία την καθορίζει ο πρώτος. Ποιότητα σημαίνει όσο το δυνατόν βαθύτερη κατανόηση του άλλου, για να συμβεί όμως αυτό ο ποιμένας θα πρέπει πρωτίστως να έχει κατανοήσει τον εαυτό του.

Στη συνέχεια θα σταχυολογήσουμε τις σκέψεις που εκφράζει ο π. Φάρος σχετικά με τη σωστή λειτουργία του διαλόγου, παραθέτοντας τα κεντρικά σημεία της πραγμάτευσής του.

3.3 Προσεγγίζοντας τη λειτουργία της ανθρώπινης υπάρξεως

Σημαντικό κεφάλαιο για την κατανόηση της ανθρώπινης φύσης είναι η ανίχνευση των κινήτρων μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς τα οποία ενδέχεται να είναι άγνωστα στον ίδιο το φορέα τους. Όμως «δεν είναι μόνο τα κίνητρα του συνομιλητή που πρέπει να κατανοεί ο Ποιμένας ή ο Ψυχοθεραπευτής, αλλά και τα δικά. Θα πρέπει να έχει μια ιδέα κατ' αρχάς για τα κίνητρα που τον οδήγησαν στην ιερωσύνη... Για τα κίνητρα που τον κάνουν να στρέφεται προς αυτό και όχι προς εκείνο το πρόσωπο, για τα κίνητρα που τον κάνουν να επιμένει πολύ στο ένα θέμα και να παραβλέπει εντελώς το άλλο.»[122]. Η γνώση των κινήτρων δεν προδικάζει την μεταβολή τους δίνει όμως τη δυνατότητα καταστολής τους και ευνοεί τη βελτίωση της ποιμαντικής στάσης. Ταυτόχρονα επισημαίνεται η ανάγκη για συνεχή αυτοπαρατήρηση η οποία γίνεται στο πλαίσιο της ασκητικής ποιμανσης-αυτοετασμός.

Δεύτερον, η διάκριση μεταξύ αντικειμενικών και υποκειμενικών γεγονότων προστατεύει την ακρίβεια στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη ψυχική λειτουργία ενός ανθρώπου και βοηθάει στον προγραμματισμό δράσεων που έχουν περιθώρια πραγματοποίησης. Διότι, «Όταν ο ποιμένας ή ο ψυχοθεραπευτής βλέπει τη ζωή και τον άνθρωπο από την περιορισμένη σκοπιά της ξερής αντικειμενικότητας, μειώνει αποφασιστικά την ικανότητά του να συλλαμβάνει τους πιο αποφασιστικούς κραδασμούς, που περιέχουν τα μηνύματα εκείνων με τους οποίους επιχειρεί να θεμελιώσει έναν ποιμαντικό ή θεραπευτικό διάλογο.

»[123].

Για παράδειγμα αντικειμενικό γεγονός είναι ένα διαζύγιο ή ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας, για το οποίο μπορεί να ζητηθεί αρωγή του ποιμένα. Τα συναισθήματα όμως που συνοδεύουν το αντικειμενικό, αποτελούν το υποκειμενικό γεγονός, το οποίο διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο. Η ανακάλυψη της υποκειμενικής όψης ενός αιτήματος κρίνεται ουσιαστική δεν σκοπεύει όμως στην εξάλειψη της αντικειμενικής που διατηρεί την αξία της και κάποιες φορές κρατάει αυτή το ζύγι του ποιμαντικού διαλόγου. Επίσης η υποκειμενική θεώρηση του ποιμένα όταν συνδυάζεται με τον φωτισμό της χάριτος, μπορεί να διαλευκάνει τα πράγματα και να προσφέρει στον πιστό μια πιο ρεαλιστική θέαση που θα τον βοηθήσει να ξεπεράσει το πρόβλημα που τον απασχολεί.

[119] π. Φιλόθεος Φάρος, *Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ Αρχές και Μέθοδοι*, εκδ. Ακρίτας, β' έκδ. Αθήνα, 1983

[120] π. Φιλόθεος Φάρος, ο.π., σ. 15

[121] Πρβλ. Σωτηρίου Ι. Μπαλατσούκα, *Σπουδή Πνευματικής Τελειώσεως Προσέγγιση στα αγιολογικά κείμενα*, εκδ. Μυγδονία Θεσσαλονίκη, 1998 σ.122

[122] Βλ. π. Φιλόθεος Φάρος, ο.π. σ.21

[123] Ο.π., σ.23